DE GRUYTER OPEN

Translationes, Volume 2, 2010
DOI: 10.2478/tran-2014-0033

Corneliu MIRCEA*. *Facerea. Tratat despre spirit*

Forța magică (Fragment)

50. *Re-prezentarea mea însămi presupune re-prezentarea conținutului pulsional-afectiv și, în același timp, re-prezentarea alterității*

Mulțimea reprezentărilor *re-prezintă-și-prezintă* în același timp. Mă deschid spre Forța magică și, din abisul ei indefinit mă întorc spre mine, ca eu re-prezentat și în plină constituire de sine, transfigurând formațiunile percepute și re-prezentându-mi-le simultan. „Peisajul" lumii se reflectă în oglinda Forței absolute și deopotrivă în „peisajul" meu interior, iar formele perceptive închegate în teritoriul sinelui (meu) inconștient se împărtășesc din vistieria lui pulsional-afectivă, „încărcându-se" automat cu un conținut pulsional, kinestezic sau afectiv. Pe de altă parte, pulsiunile și afectele inconștiente înseși iau forme specifice și sunt percepute ca atare, devenind în cele din urmă re-prezentări autonome. Mi-e sete. Îmi reprezint paharul de apă pe care simt nevoia să-l beau, dar mai înainte de orice simt setea pură pe care „o percep" ca atare și care mă îndeamnă să caut apa. Pulsiunea a devenit reprezentare[1], iar această reprezentare care izvorește din teritoriul ființei mele (corporale sau sufletești − pentru că eu îmi pot re-prezenta și mărturisi la fel de bine tristețea, frica, bucuria etc.) se alătură celorlalte reprezentări centrate de re-prezentarea eului-(meu)-în-curs-de-constituire.

Dacă, așadar, fiecare imagine re-prezintă formele exterioare (care îmi atestă prezența), iar în fiecare sunt „proiectate" informații recepționate din sfera pulsional-afectivă, dacă apoi eu însumi mă reprezint pe mine însumi, difuz încă și incomplet, senzațiile somato-vegetative, pulsiunile și afectele pot lua, la rândul lor, o formă anume și formându-se ca „formațiuni

[1] Freud a vorbit despre *reprezentant-reprezentare (Vorstellungrepräsentanz)*, cu alte cuvinte despre *reprezentantul psihic al pulsiunii*. Termenul este, evident, enigmatic; el dorește să exprime forma (ideativă) pe care o îmbracă un obiect anume în ținutul inconștient. De această formă se fixează pulsiunea sau afectul; mai exact, pulsiunea sau afectul se înscriu în inconștient sub forma reprezentanților-reprezentări. Freud a deosebit de timpuriu *reprezentarea lucrului (Dingvorstellung)* și esențialmente vizuală și specifică inconștientului și de *reprezentarea cuvântului (Wortvortstellung)* și esențialmente acustică și definitorie pentru „sistemul preconștient-conștient" (sintagma folosită de el pentru a define ținutul conștiinței). Este limpede că Freud a dorit să exprime, prin termenul „reprezentare" (*Vorstellung*), *forma semnificativă prin care se exprimă, în mod inconștient, pulsiunile și afectele.*

Corneliu MIRCEA, *La Création. Traité de l'Esprit*

La Force magique (Fragment)

50. *La re-présentation de moi-même présuppose la représentation du contenu pulsionnel-affectif et, en même temps, la re-présentation de l'altérité*

L'ensemble des représentations *re-présente-et-présente* en même temps. Je m'ouvre vers la Force magique et, de son abîme indéfini, je reviens à moi-même, en tant que moi re-présenté et en pleine constitution de soi, transfigurant les formations perçues et me les re-présentant simultanément. « Le paysage » du monde se réfléchit dans le miroir de la Force absolue et dans mon « paysage » intérieur, également, et les formes perceptives qui ont pris naissance dans le territoire de mon moi inconscient puisent à son trésor pulsionnel-affectif : elles se « chargent » automatiquement d'un contenu pulsionnel, kinesthésique ou affectif. D'autre côté, les pulsions et les affects inconscients mêmes prennent des formes spécifiques et sont perçus en tant que tels, devenant finalement des représentations autonomes. J'ai soif. Je me représente le verre d'eau que j'ai envie de boire, mais avant tout j'éprouve la soif pure que je « perçois » en tant que telle et qui me pousse à chercher l'eau. La pulsion est devenue représentation[1], et cette représentation qui jaillit du territoire de mon être (corporel ou spirituel – parce que je peux me représenter et exprimer aussi bien la tristesse, la peur, la joie, etc.) s'ajoute aux autres représentations centrées par la re-présentation de mon-moi-en-train-de-se-constituer.

Si, donc, chaque image re-présente les formes extérieures (qui attestent ma présence), et dans chacune sont « projetées » des informations reçues de la sphère pulsionnelle-affective, si par la suite je me représente moi-même, de manière encore diffuse et incomplète, les sensations somato-végétatives, les pulsions et les affects peuvent recevoir, à leur tour, une certaine forme – se constituant comme « formations intérieures » – et

---

[1] Freud a parlé de *représentant-représentation* (*Vorstellungrepräsentanz),* autrement dit du *représentant psychique de la pulsion.* Le terme est, évidemment, énigmatique ; il veut exprimer la forme (idéative) que revêt un certain objet dans la région inconsciente. À cette forme se fixe la pulsion ou l'affect, plus exactement, la pulsion ou l'affect s'inscrivent dans l'inconscient sous la forme des représentants-représentations. Freud a distingué très tôt *la représentation de la chose* (*Dingvorstellung*) – essentiellement visuelle et spécifique à l'inconscient – de la *représentation du mot* (*Wortvorstellung*) – essentiellement acoustique et définitoire pour « le système préconscient-conscient » (syntagme qu'il a utilisé pour définir la région de la conscience). Il est clair que Freud a voulu exprimer, par le terme « représentation » (*Vorstellung*) *la forme spécifique par laquelle s'expriment, de manière inconsciente, les pulsions et les affects.*

interioare" – şi pot deveni reprezentări. Aşa se face că *reprezentările pulsiunilor sau afectelor inconştiente populează teritoriul eului-în-curs-de-constituire alături de reprezentarea mea însămi şi alături de reprezentările alterităţii difuze (în care s-au proiectat pulsiuni şi afecte), mulţimea tuturor acestor reprezentări împărtăşindu-se din reprezentarea suverană a Forţei absolute care le subîntinde*.

Sunt şi devin o dată cu (şi prin) prin fiecare nouă reprezentare, în ţinutul spiritualizat, magic, sintetic. Reprezentările re-creează cosmosul exterior – prezent în mine, prin mine şi prin abisul difuz al Forţei omniprezente, îmi creează reprezentarea de mine însumi şi creează totodată reprezentările pulsiunilor sau afectelor subiacente. Nu este vorba despre forme „reci", nici despre cópii ale lumii exterioare sau interioare, ci despre re-prezentări spiritualizate magic, pline de seva pulsional-afectivă care vibrează în engramele concrete, atestându-mi prezenţa (prin prezenţa alterităţii reprezentate) şi *comunicându-se* – direct („telepatic") sau indirect (prin mimică, gesturi, semne sau limbaj) celorlalte spirite de aceeaşi esenţă.

51. *Alteritatea ca lume magico-funcţională.*

Comunicarea e reciprocă şi implicită. Ca spirit – sau ca eu-în-curs-de-constituire – comunic cu orice alt spirit de aceeaşi calitate şi comunic, deopotrivă, cu Forţa Suverană. În cursul comunicării mă pot desprinde – până la un punct, în *această* viaţă – de trupul meu carnal (şi de sinele bazal), lîsându-mă informat, "absorbit" şi modelat atât de spiritele pe care le întâlnesc, cât şi de Forţa magică suverană. Forma (mea) spirituală concide cu – şi îmi oglindeşte – conţinutul: esenţa magică. După moarte, spiritul meu individual va părăsi *această* lume şi se va îndrepta decisiv spre adevărata şi veşnica împărăţie a Spiritului Pur (sau a Fiinţei pure), aşa cum tradiţia religioasă o spune de câteva milenii. Cu alte cuvinte, spiritul (meu) individual se află într-un continuu proces de re-găsire, chiar dacă, în *această* viaţă, el aparţine în egală măsură *acestui* trup şi *acestui* sine bazal spre care se proiectează fără încetare, sesizându-se astfel pe sine şi sesizând, dincolo de sine, alteritatea – lumea – şi Forţa supremă.

Lumea din afară este o lume legată cu fire nevăzute de mine, o lume nebuloasă, zdruncinată de tensiuni paradoxale, pe care o trăiesc, aşa cum am subliniat mereu, magic. Trăirea magică e subîntinsă de trăirea afectivă şi de cea pulsional-instinctuală, astfel că aşa-numita lume este trăită în câteva *planuri (*sau *niveluri)* diferenţiate în funcţie de esenţa deschiderii, pornind de la cel senzorial-perceptiv, urmat de cel instinctual, apoi de cel afectiv, pur spiritual în cele din urmă.

Nu pot vorbi despre o realitate pur obiectivă, ignorând „straturile" precedente care-i dau sens şi „culoare". Apa pe care o beau acum, când mi-e

peuvent devenir des représentations. C'est pourquoi *les représentations des pulsions ou des affects inconscients peuplent le territoire du moi-en-train-de-se-constituer à côté de la représentation de moi-même et des représentations de l'altérité diffuse* (*où se sont projetés des pulsions et des affects*) ; *l'ensemble de toutes ces représentations puise à la représentation souveraine de la Force absolue qui les sous-tend.*

Je suis et je deviens avec (et à travers) chaque nouvelle représentation, dans la région spiritualisée, magique, synthétique. Les représentations re-créent le cosmos extérieur – présent en moi, à travers moi et à travers l'abîme diffus de la Force omniprésente – me créent la représentation de moi-même et créent également les représentations des pulsions ou des affects sous-jacents. Il ne s'agit pas de formes « froides », ni de copies du monde extérieur ou intérieur, mais de re-présentations spiritualisées magiquement, pleines de la sève pulsionnelle-affective qui vibre dans les engrammes concrets, attestant ainsi ma présence (par la présence de l'altérité représentée) et *se communiquant* – de manière directe (« par télépathie ») ou indirecte (par la mimique, les gestes, les signes ou le langage) aux autres esprits de la même essence.

51. *L'altérité en tant que monde magique-fonctionnel*

La communication est réciproque et implicite. En tant qu'esprit – ou en tant que moi-en-train-de-se-constituer – je communique avec n'importe quel autre esprit de même qualité et avec la Force Souveraine, également. Pendant la communication je peux me détacher – jusqu'à un certain point, dans *cette* vie – de mon corps charnel (et de mon moi basal), me laissant informer, « absorber » et modeler tant par les esprits que je rencontre, que par la Force magique souveraine. Ma forme spirituelle coïncide avec mon contenu – l'essence magique – et le reflète. Après la mort, mon esprit individuel va quitter *ce* monde et va se diriger de manière décisive vers le véritable empire éternel de l'Esprit Pur (ou de l'Être pur), comme la tradition religieuse le relate depuis des millénaires. Autrement dit, mon esprit individuel se trouve dans un processus continuel de re-trouvailles, même si, dans *cette* vie, il appartient en égale mesure à *ce* corps et à *ce* soi basal vers lequel il se projette sans cesse, se saisissant ainsi soi-même et saisissant, au-delà de soi, l'altérité – le monde – et la Force suprême.

Le monde *du dehors* est lié à moi-même par des fils invisibles, c'est un monde nébuleux, bouleversé par des tensions paradoxales, que je vis de manière magique. Le vécu magique est sous-tendu par le vécu affectif et par le vécu pulsionnel-instinctuel, de sorte qu'on arrive à vivre « le monde » dans plusieurs *plans* (ou *degrés*) différenciés en fonction de l'essence de l'ouverture, à partir du plan sensoriel-perceptif, suivi par le plan instinctuel et finalement par le plan affectif, purement spirituel.

sete, e lichidul vital pe care-l disting perceptiv şi pe care *trebuie* să-l încorporez pentru a putea supravieţui; nu e nici obiect, nici lucru: este *apă-de-băut*, investită cu această calitate de datele perceptive, pe de o parte, pe de alta de sfera mea pulsională. Dar mă pot ataşa afectiv de izvorul din care curge, limpede şi pură, aşa cum mă ataşez de luminişul în care se află. Şi atunci voi trăi apa afectiv; ea va deveni apoi simbolul energiei care mă întemeiază şi voi dori să mă împărtăşesc din forţa-i magică. Dacă mă gândesc bine, apa este un lichid şi o voi putea cunoaşte în cele din urmă conceptual, transformând-o astfel în obiect de studiu (în orizontul conştiinţei), pentru ca să constat ulterior – din perspectiva metafizică pe care o voi atinge – că apa face parte din totalitatea originară şi transcendentală numită Fiinţă. Acestea ar fi câteva dintre cele mai importante dimensiuni ale înţelegerii mele care au transfigurat alteritatea, dezvăluindu-i, pe rând, esenţa perceptivă, pulsională, afectivă, magică apoi, conceptuală (conştientă) şi metafizică.

Mai adaug ceva: prezenţa mea se integrează în *ansamblul funcţional* al formaţiunilor care constituie lumea. Sunt o fiinţă activă şi, din clipa naşterii, m-am integrat activ într-o lume care „a funcţionat” o dată cu şi prin fiinţa mea. Trăiesc deci lumea în mod nemijlocit şi *o mânuiesc* fără contenire. Ea se află, cum spunea Heidegger, *la îndemâna fiinţei mele*. În tărâmul Forţei magice alteritatea e dată o dată cu – şi prin – mine, deşi o diferenţiez oarecum de mine: mă conţine aşa după cum o conţin şi eu: mă influenţează în aceeaşi măsură în care o pot influenţa, „mă mânuie” în mod nemijlocit şi se lasă mânuită de mine, de vreme ce se află la îndemâna mea[1].

---

[2] Aceasta e una dintre tezele fundamentale ale gândirii lui Heidegger (*Fiinţă şi timp*, Humanitas, 2003, p. 93 – trad. Gabriel Liiceanu şi Cătălin Cioabă): suntem înconjuraţi, nu de obiecte pure, ci de lucruri pragmatic-funcţionale, într-o lume care *ne este la îndemână* (*zu-handen*) şi care stă „în faţa” mâinii (sau privirilor) noastre (*vor-handen*). Lumea îmi este – în sfera *subconştientă* – mereu ”la îndemână”. În clipa în care *o conştientizez* – prin fiinţa mea raţională – transform raportul subconştient cu lucrurile din preajmă ; acestea din urmă devin *obiecte* ale cunoaşterii explicite. Nu pot reduce relaţia mea funcţională cu lucrurile la concept, aşa după cum nu pot reduce nici prezenţa sesizată a obiectului ce aparţine lumii la relaţia mea intimă, pragmatic-funcţională, permanentă şi subconştientă.

Je ne peux pas parler d'une réalité purement objective, ignorant « les couches » précédentes qui lui donnent un sens et une « couleur ». L'eau que je suis en train de boire, maintenant que j'ai soif, est le liquide vital que je distingue perceptivement et que je *dois* incorporer afin de pouvoir survivre ; ce n'est ni un objet, ni une chose : c'est de *l'eau potable*, investie avec cette qualité par les données perceptives, d'une part, et par ma sphère pulsionnelle, d'autre part. Mais je peux m'attacher affectivement à la source dont cette eau coule, limpide et pure, tout comme je m'attache à la clairière où celle-ci se trouve. Et alors je vais vivre l'eau de manière affective ; elle deviendra ensuite le symbole de l'énergie qui me fonde et je voudrai puiser à sa force magique. Mais, si je réfléchis encore, l'eau est un liquide et je pourrai la connaître finalement de manière conceptuelle, la transformant ainsi dans un objet d'étude (dans l'horizon de la conscience), pour constater, finalement – dans la perspective métaphysique que je vais atteindre – que l'eau fait partie de la totalité originaire et transcendantale appelée Être. Voilà, donc, quelques unes des plus importantes dimensions de ma compréhension, qui ont transfiguré l'altérité, dévoilant, tour à tour, son essence perceptive, pulsionnelle, affective, ensuite magique, conceptuelle (consciente) et métaphysique.

Je dois ajouter encore une chose : ma présence s'intègre dans *l'ensemble fonctionnel* des formations qui constituent le monde. Je suis un être actif et, depuis le moment de ma naissance, je me suis intégré activement dans un monde qui « a fonctionné » avec et à travers mon être. Je vis donc le monde d'une manière directe et je le *manie* sans cesse. Il se trouve, comme le disait Heidegger, *à la portée de mon être*. Dans la région de la Force magique, l'altérité est donnée avec – et à travers – moi-même, bien que je puisse la différencier de moi d'une certaine façon : elle me contient tout comme je la contiens : elle m'influence dans la même mesure où je peux l'influencer, elle « me manie » directement et se laisse manier par moi, puisqu'elle se trouve, pour moi, à portée de la main[1]. En fait, je ne

[1] C'est l'une des thèses fondamentales de Heidegger (*Être et Temps,* Paris, Gallimard, 1986, p.103– traduit de l'allemand par François Vezin) : nous sommes entourés non pas d'objets purs, mais de choses pragmatiques-fonctionnelles, dans un monde qui est « *utilisable* » (*zu-handen*) et qui se trouve « devant » notre main (ou nos regards) (*vor-handen*). Le monde est toujours pour moi – dans la sphère *subconsciente* – « à portée de la main ». Au moment où *j'en prends conscience* – à travers mon être rationnel – je transforme le rapport subconscient avec les choses de ma proximité ; celles-ci deviennent des *objets* de la connaissance explicite. Je ne peux réduire ma relation fonctionnelle avec les choses au concept, tout comme je ne peux réduire, non plus, la présence saisie de l'objet qui appartient au monde à ma relation intime, pragmatique-fonctionnelle, permanente et subconsciente.

De fapt, eu nu m-am identificat pe mine, cu deplină claritate, încă: sunt în puterea lumii şi, prin lume, sunt în puterea Forţei magice dominatoare. Eul (meu) nu s-a constituit în adevăratul sens al cuvântului. Nu am încă aşa-numita conştiinţă de sine.

52. *Subconştientul*

De aceea pot spune că ţinutul acesta e *subconştient*. Mă deschid spre Forţa unificatoare, dar rămân parcă „suspendat” deasupra abisului interior, sesizându-mă parţial. „Distanţa” care mă desparte de lumina Fiinţei pure – sesizate deocamdată ca Forţă – se proiectează în eul care, pe cale de constituire fiind, se pune într-un *raport magic* faţă de orizontul originar, faţă de de sine şi faţă de alteritate : mă sesizez dinăuntrul şi din afara mea, simultan, ca şi cum aş fi posedat de alteritatea (pe care o posed). S-ar putea vorbi, la fel de bine, despre *conştiinţă magică* (sau despre *conştiinţă arhaică*), dar termenul *subconştient* exprimă, totuşi, mai exact şi mai lapidar poziţia reciprocă a celor două modalităţi sesizante: cea *completă* (prin care sinele pătrunde orizontul Fiinţei pure şi revine „complet” la sine, aşa cum se întâmplă în cazul conştiinţei comune) şi cea *incompletă* (prin care sinele, atinge imperiul Forţei încă exterioare şi se întoarce spre sine, pentru *a rămâne, parţial, în afară, ca un altul străin*). „Jocul” de forţe dintre ţinutul transcendent, sine şi alteritate va defini raportul paradoxal de reciprocă dependenţă şi influenţă.

Trăirea şi gândirea magică definesc conştiinţa arhaică. Omul primitiv avea o mentalitate esenţialmente magică. Dar magicul a rămas înscris în adâncul fiinţei şi conştiinţei umane. Orice deschidere a sinelui „spre în afară” poate rămâne – şi azi – suspendată, în poziţia (şi în condiţia) magică, dacă forţa interioară şi capacitatea de mobilizare a eului diminuă. În majoritatea covârşitoare a cazurilor mă sesizez complet *: iau act de mine: mă atest:* devin conştient de mine. Dacă însă voi încerca să îmi amintesc trăirile tainice, deloc rare, în care „dependenţa magică” se face simţită, voi putea spune că nu sunt departe de ţinutul magic. Şi aceasta pentru că *magicul subîntinde orizontul conştiinţei*. Mă simt vizat uneori de câte o privire plină de înţeles, mai cu seamă atunci când se lasă noaptea, iar câmpul conştiinţei se întunecă. Unele personalităţi gândesc eminamente magic. Dar magicul centrează şi defineşte în mod esenţial *trăirea psihotică*.

Subconştientul ar fi, prin urmare, din punctul nostru de vedere – care se deosebeşte, evident de viziunea psihanalitică sau de alte interpretări – *ţinutul „de trecere”, subiacent conştiinţei*. Domeniul său nu „ţine” de aşa-numita conştiinţă de sine (de vreme ce magicul ar fi, în interpretarea noastră, forma arhaică a „sesizării incomplete” de sine), după cum nu „ţine” nici de inconştient. Acest ţinut precedă şi „susţine” imperiul conştiinţei: sinele se deschide spre transcendenţa unui orizont din care va putea reveni

me suis pas encore identifié clairement : je suis en proie au monde et, par le monde, je suis en proie à la Force magique dominatrice. Mon moi ne s'est pas pleinement constitué. Je n'ai pas encore ce qu'on appelle « la conscience de soi-même ».

52. *Le subconscient*

C'est pourquoi je peux dire que cette région est *subconsciente*. Je m'ouvre vers la Force unificatrice, mais on dirait que je reste « suspendu » au-dessus de l'abîme intérieur, me saisissant partiellement. La « distance » qui me sépare de la lumière de l'Être pur – saisie pour l'instant en tant que Force – se projette dans le moi qui, étant en train de se constituer, se place dans un *rapport magique* par rapport à l'horizon originaire, par rapport à soi et par rapport à l'altérité : je me saisis, simultanément, de l'intérieur de moi-même et du dehors, comme si j'étais possédé par l'altérité (que je possède). On pourrait parler aussi bien de *conscience magique* (ou de *conscience archaïque*), mais le terme *subconscient* exprime toutefois plus exactement et plus brièvement la position réciproque des deux modalités saisissantes : celle qui est *complète* (à travers laquelle le soi pénètre dans l'horizon de l'Être pur et revient « complètement » à soi-même, comme il arrive dans le cas de la conscience commune), et celle qui est *incomplète* (à travers laquelle le soi touche l'empire de la Force encore extérieure et se retourne vers soi, *pour rester, partiellement, au dehors, comme un autre, étranger*). Le « jeu » de forces entre la région transcendante, le soi et l'altérité définira le rapport paradoxal d'influence et de dépendance réciproques.

Le vécu et la pensée magique définissent la conscience archaïque. L'homme primitif avait une mentalité essentiellement magique. Mais le magique est resté imprégné dans les profondeurs de l'être et de la conscience humaine. Toute ouverture du soi « vers l'extérieur » peut rester – aujourd'hui encore – suspendue, dans la position (et dans la condition) magique, si la force intérieure et la capacité de mobilisation du soi diminue. Dans la majorité écrasante des cas, je me saisis complètement *: je prends acte* et deviens conscient *de moi-même : je m'atteste*. Mais si j'essaie de me rappeler les vécus secrets, assez fréquents, où la « dépendance magique » se fait sentir, je peux affirmer que je ne suis pas loin du monde magique. Et cela parce que *le magique sous-tend l'horizon de la conscience*. Je me sens parfois « observé » par un regard plein de signification, surtout à la tombée de la nuit, lorsque le champ de la conscience n'est plus clair. Il y a des personnalités qui pensent de manière essentiellement magique. Mais le magique détermine et définit essentiellement *le vécu psychotique*.

Le subconscient serait donc, de notre point de vue – qui diffère, évidemment, de la vision psychanalytique ou d'autres interprétations – *la*

pe deplin la sine (în cazul conştiinţei comune de sine) sau numai parţial (în orizontul subconştientului magic).

Orice act conştient presupune o sesizare împlinită ce depăşeşte ţinutul magic, situaţia magică şi raportul magic. Dacă actul sesizării este finit şi incomplet, iar distanţa care mă separă de Fiinţa transcendentă – sesizată ca Forţă – se face simţită, voi rămâne, parţial, în afara mea: raportul definitoriu va fi magic şi se va desfăşura în orizontul magic al *conştinţei magice* (sau, deosebindu-l de sfera conştiinţei comune de sine, în *subconştient*).

53. *Străinătatea de mine însumi şi sentimentul dependenţei*

Mă deschid aşadar spre ceea-ce-mă-transcende şi pătrund în orizontul Forţei pure, intrând în comunicare implicită cu alte spirite din preajmă (pentru că, în mod inevitabil şi celelalte spirite – echivalente mie – se deschid spre acelaşi reper universal). În aceeaşi clipă simt limita fiinţei mele şi mă întorc la mine, sesizându-mă împreună cu vidul distanţei care m-a disociat de orizontul originar şi care mă va separa acum pe mine de mine însumi. Voi deveni un eu sesizant, dar şi altcineva-decât-mine, altcineva care ţine, totuşi, esenţialmente de mine. De parcă *eu însumi aş fi şi altcineva şi m-aş diferenţia concomitent de acesta şi de mine.*

Sunt altul. Mă simt altul în aceeaşi clipă în care simt că sunt eu însumi, în interiorul acestui altul care îmi urmăreşte, „din afară”, fiinţa. Nu sunt liber, aşa cum voi fi în orizontul conştiinţei de sine, ci am sentimentul că sunt în puterea alterităţii de care depind şi care îmi comandă, în fond, gândurile şi acţiunea: depind de Forţa aceasta care, infinit familiară şi infinit străină fiindu-mi, proiectează în străfundul fiinţei mele străinătatea Transcendenţei. Dar simt în acelaşi timp contactul cu Forţa omniprezentă, sesizând în aceeaşi măsură raportul concret şi paradoxal cu spiritele concrete ale semenilor mei şi cu alte entităţi – semnificative magic – ce aparţin Forţei. Ele mă supun şi mă guvernează din spaţiul indeterminat al unei alterităţi confuze, infiltrate în interiorul paradoxal al fiinţei mele. Nu sunt liber, prin urmare. Mă sesizez fără încetare, cu ochiul aparent străin al Forţei care *mă va domina* şi *mă va conduce,* instituindu-şi controlul asupră-mi.

Alteritatea pare a depinde, la rândul ei, de mine. Pentru că în clipa în care mă deschid spre zarea transcendentă, mă şi situez în spaţiul unui ţinut spiritual care-mi înlesneşte contactul nemijlocit cu alte spirite,

région intermédiaire, sous-jacente à la conscience. Son domaine ne relève pas de ce qu'on appelle « conscience de soi-même » (puisque le magique est, dans notre acception, la forme archaïque de « la saisie incomplète » de soi), tout comme il ne relève pas non plus de l'inconscient. Cette région précède et « soutient » l'empire de la conscience : le soi s'ouvre vers la transcendance d'un horizon dont il pourra revenir à soi-même complètement (dans le cas de la conscience commune de soi) ou partiellement (dans l'horizon du subconscient magique).

Tout acte conscient présuppose une saisie accomplie qui dépasse la région, la situation et le rapport magiques. Si cet acte est fini et incomplet, et que la distance qui me sépare de l'Être transcendant – saisi en tant que Force – se fasse sentir, je resterai, partiellement, en-dehors de moi-même : le rapport définitoire sera magique et se déroulera dans l'horizon de la *conscience magique* (ou, à la différence de la sphère de la conscience commune de soi, dans *le subconscient*).

53. *L'étrangéité par rapport à moi-même et le sentiment de la dépendance*

Je m'ouvre donc vers ce-qui-me-transcende et je pénètre dans l'horizon de la Force pure, entrant implicitement en communication avec d'autres esprits de la proximité (parce que, inévitablement, les autres esprits – équivalents à moi-même – s'ouvrent vers le même repère universel). Au même instant, je sens la limite de mon être et je reviens à moi-même, me saisissant avec le vide de la distance qui m'a dissocié de l'horizon originaire et qui va me séparer dorénavant de moi-même. Je deviendrai un moi saisissant, mais également un-autre-que-moi, un autre qui est toutefois essentiellement lié à moi. C*'est comme si moi-même j'étais tout autant un autre, comme si je me distinguais en même temps de moi et de l'autre*.

Je suis un autre. Je me sens autre au même moment où je sens être moi-même, à l'intérieur de cet autre qui observe, « de l'extérieur », mon être. Je ne suis pas libre, comme je le serai dans l'horizon de la conscience de soi, mais j'ai le sentiment d'être à la disposition de cette altérité dont je dépends et qui commande, au fond, mes pensées et mon action : je dépends de cette Force qui, m'étant infiniment familière et infiniment étrangère à la fois, projette dans mon être profond l'étrangéité de la Transcendance. Mais je sens en même temps le contact avec la Force omniprésente, tout en saisissant le rapport concret et paradoxal avec les esprits concrets de mes semblables et avec d'autres entités – significatives du point de vue magique – qui appartiennent à la Force. Elles me soumettent et me gouvernent de l'espace indéterminé d'une altérité confuse, infiltrée dans l'intérieur paradoxal de mon être. Par conséquent, je ne suis pas libre. Je me saisis sans cesse, avec l'œil apparemment étranger de la Force qui *me dominera* et qui *me dirigera,* instituant son contrôle sur moi.

conferindu-mi forţă magică. De vreme ce altul se defineşte prin mine şi faţă de mine, eu voi fi acela care-l voi putea *influenţa* şi *supune*[1].

3 Această mentalitate defineşte, în linii mari, psihoticul de azi. Psihopatologia descrie prea binecunoscutul sindrom de *automatism mental* (sau de *influenţă xenopatică*): subiectul e împresurat de gândurile „altora", gânduri care îl influenţează magic; la rândul său, el simte că poate „influenţa" alteritatea. Întreaga sa personalitate devine „transparentă": gândurile cele mai intime pot fi „citite", „extrase", modelate. Supărătoare este îndeosebi *intervenţia din afară*, de sorginte magică, resimţită acut şi penibil. Fenomen care ne determină să ne gândim imediat la observaţia lui Lévy-Brühl (*Les Carnets de Lucien Lévy-Brühl,* P.U.F., 1949, pp. 77-78), după care primitivul are adesea sentimentul existenţei unei legături între el şi anumite obiecte sau fiinţe (naturale sau supranaturale) care îl înconjoară şi cu care intră în contact; mai mult, el îşi imaginează, la fel de des, astfel de legături între fiinţe şi obiecte. Dar această *legătură* este resimţită *ca forţă în plină desfăşurare*. Referindu-se la vechii indieni, cercetătorul american Raphael Karsten (*The Civilization of the South American Indians,* London, 1926, p. 375, citat de M. Eliade în *Mythes, rêves et mystères,* Paris, Gallimard, 1957, p. 162) afirma că pentru aceştia nu există o distincţie netă între personal şi impersonal. Nu putea fi altfel, atunci când nu s-a constituit încă, în deplinătatea ei, conştiinţa de sine şi, implicit, personalitatea. Ca şi în cazul trăirii psihotice, sinele este „difuz", vag, fluid, supus al forţei autarhice care-l posedă şi prin care el însuşi „posedă", la rândul său, ceea ce conştiinţa va numi, ulterior, „lume".

L'altérité semble dépendre, à son tour, de moi. Parce que, au moment où je m'ouvre vers l'horizon transcendant, je me situe déjà dans l'espace d'une région spirituelle qui me facilite le contact direct avec d'autres esprits, me conférant une force magique. Puisque l'autre se définit à travers moi et par rapport à moi, c'est moi qui pourrai *l'influencer et le soumettre*[1].

Traduit du roumain par **Adina Tihu**

*__Corneliu Mircea__. Professeur associé à l'Université de l'Ouest de Timişoara, où il enseigne la métaphysique, professeur invité à l'Université de Poitiers (1997). Docteur en philosophie, docteur en médecine. Membre correspondant de la Société pour Analyse Existentielle et Logothérapie de Vienne, membre de la société *Transeuropéennes* (Strasbourg – Paris), membre de l'Association des Écrivains de Roumanie. Organisateur et coorganisateur de huit symposiums internationaux de philosophie. Livres publiés : *Cartea Fiinţei* (*Le Livre de l'Être*), Cartea Românească, Bucarest, 1980 ; *Fiinţă şi conştiinţă* (*L'Être et la conscience*), Cartea Românească, 1984 – prix de l'Association des Écrivains ; *Discurs despre Fiinţă* (*Discours sur l'Être*), Cartea Românească, Bucarest, 1987 ; *Recviem* (*Requiem*), Antib, Timişoara, 1993 – poèmes, prix de l'Association des Écrivains ; *Etica tragică* (*L'Éthique tragique*), Cartea Românească, Bucarest, 1995 ; *Originarul* (*L'Originaire*), Paideia, Bucarest, 2000 ; *Facerea. Tratat despre Fiinţă* (*La Création. Traité de l'Être*), Cartea Românească, Bucarest, 2001 ; *Divinul* (*Le Divin*), Paideia, Bucarest, 2006.

---

[1] Cette mentalité définit, en grandes lignes, le psychotique de nos jours. La psychopathologie décrit le syndrome, bien connu, d'*automatisme mental* (ou d'*influence xénopathique*) : le sujet est assailli par les pensées des autres, pensées qui l'influencent de manière magique ; à son tour, il sent pouvoir « influencer » l'altérité. Sa personnalité entière devient « transparente » : les pensées les plus intimes peuvent être « lues », « extraites », modelées. Ce qui est fâcheux, c'est surtout *l'intervention du dehors*, d'origine magique, ressentie de manière aigue et pénible. Ce phénomène nous fait penser tout de suite à la remarque de Lévy-Brühl (*Les Carnets de Lucien Lévy-Brühl,* Paris, P.U.F., 1949, pp. 77-78), selon qui le primitif a souvent le sentiment d'une liaison entre lui et certains objets ou êtres (naturels ou surnaturels) qui l'entourent et avec lesquels il entre en contact ; plus encore, il imagine, aussi souvent, de telles rapports entre les êtres et les objets. Mais cette *liaison* est ressentie *comme force en plein déroulement*. Se référant aux anciens Indiens, le chercheur américain Raphael Karsten affirmait que, pour eux, il n'y a pas de distinction claire entre le personnel et l'impersonnel (*The Civilization of the South American Indians,* London, 1926, p. 375, cité par M. Eliade dans *Mythes, rêves et mystères,* p. 162). Il ne pouvait pas en être autrement, du moment où la conscience de soi et, implicitement, la personnalité, ne se sont pas encore constituées. Comme dans le cas du vécu psychotique, le soi est « diffus », vague, fluide, sujet de la force autarchique qui le possède et par laquelle lui-même « possède », à son tour, ce que la conscience va appeler, ultérieurement, « monde ».